

WAT LEERT JEZUS OVER OPVOEDEN?

JEZUS EN KINDEREN (1)

- MATTHÉÛS 11 16 Doch waarmede zal Ik dit geslacht vergelijken? Het is gelijk aan kinderen, die op de markten zitten en de anderen toeroepen:
17 Wij hebben voor u op de fluit gespeeld en gij hebt niet gedanst; wij hebben klaagliederen gezongen en gij hebt geen misbaar gemaakt.

Als je als christen na wilt denken over opvoeding, is het uitgangspunt direkt duidelijk. Wat heeft Jezus Christus er zelf over gezegd? Hij is immers richtinggevend.

Toch is dat een lastige vraag. Want je stuit direkt op problemen. Zo zijn de evangeliën niet geschreven als boeken over kinderopvoeding. Wat Jezus over kinderen dacht en zei, staat niet overzichtelijk bijeen, maar moet echt opgespoord worden. Als je dan de verschillende tekstgedeelten op een rij hebt, blijken sommige uitspraken op een nogal indirekte manier over kinderen te gaan. Zoals in bovenstaande verzen. Met het voorbeeld van ruziënde kinderen wil de Heer vooral iets duidelijk maken over de volwassenen. Bovendien, als je de teksten beschouwt, komt bijna steeds de vraag: *wat* zegt Jezus hier eigenlijk? De betekenis is lang niet altijd helder. Dat het bijvoorbeeld in Matthéüs 11 gaat over kinderen, die 'bruiloftje spelen' en - op het eerste gezicht nogal vreemd - 'een begrafenisstoet vormen' wordt alleen duidelijk als je meer weet van die tijd.

Ondanks deze moeilijkheden, blijf ik de vraag belangrijk vinden: Wat zegt Jezus over kinderen en opvoeding? Daarom eerst een poging de achtergrond te schetsen van kinderen rond het begin van onze jaartelling.

Het decor toen

Het is voor ons nauwelijks voor te stellen hoe écht anders de kinderen toen opgroeiden. Het kinderleven was over het algemeen hard. Een warme, emotionele band tussen ouders en kinderen is volgens de geschiedkundige L. DeMause een verworvenheid van de laatste vijf, zes eeuwen. Eerder kreeg men minder kans zich te hechten aan de eigen kinderen. Volgens zijn onderzoekingen - schrik niet - lag de gemiddelde levensverwachting in Jezus' tijd op 22 jaar. (Bij ons is dat boven de 73 jaar). Het schokeffect dat het overlijden van een kind bij ons teweeg brengt, bestond toen nauwelijks. De kans op zuigelingensterfte is nu in Nederland met 1 % ongeveer het laagste ter wereld, maar voor het Midden Oosten rond 30 n.C. was dat meer dan 50 %. Vreselijk. En de kinderen waar men niet voor kon of wilde zorgen, werden te vondeling gelegd of gedood. Wie er niet voor terugschrok zijn kind te offeren aan een of andere godheid werd niet door de staat gedwarsboomd, want de daad was niet strafbaar. En ook de despoot Herodes, koning van Palestina ten tijde van Jezus' geboorte, werd niet op het matje geroepen door zijn Romeinse broodheer over deze gruweldaad: nadat hij gehoord had, dat in Bethlehem een koningskind was geboren, liet Herodes - uit vrees zijn positie te verliezen - alle jongens van twee jaar en jonger uit Bethlehem en omstreken ombrengen. Al met al een triest beeld dus.

Wel stak de joodse houding ten opzichte van kinderen gunstig af tegen die van hun Romeinse overheersers. In de hele Bijbel zijn kinderen een teken van Gods zegen. Nergens vind je aanwijzingen, dat baby's te vondeling gelegd werden. (Dat ene voorbeeld van Mozes, die als pasgeborene in een mandje te water werd gelaten is juist een teken van ouderliefde. Zijn moeder probeerde op die manier onder het officiële bevel uit te komen van de Egyptische heerser. Die Farao had opgedragen alle jongens, die geboren werden bij zijn Israëlitische slaven te doden.)

Voor de joden was het menselijk leven heilig. Toch werden kinderen ook door hen veelal gezien als bezittingen, van belang voor de ouderlijke status en onmisbaar als hun oudedagvoorziening.

Voor de ontwikkeling van het joodse kind was de bepalende vraag: in wélk gezin werd je geboren? Want er bestonden twee, zeer verschillende opvoedingsstijlen.

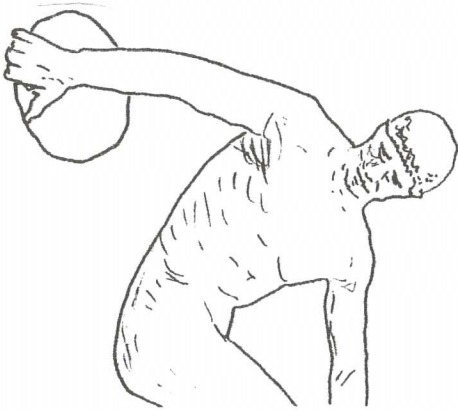

Trouw aan de Wet...

Het leven van de meeste gezinnen droeg in alles het stempel van het geloof. Een Griekse filosoof had eens gezegd: "De mens is de maat van alle dingen", maar de gelovige jood was het daar volstrekt mee oneens. 'De vreze des Heren' en 'het door God gekend zijn', dát was het hoogste goed. Het hoofddoel voor de opvoeding was de godsvrucht. 's Morgens en 's avonds werd het 'Sjema Jisraël' uitgesproken. Dat zijn de beginwoorden van het gebed uit Deuteronomium 6:4-9: 'Hoor Israël'. Het herinnerde de ouders telkens aan hun verantwoordelijkheid hun kinderen te onderwijzen in de wet, de Thora. Al op driejarige leeftijd kon een kind het 'Sjema' nazeggen en wat later ging het mee naar de synagoge. De Beth-

hasepher (= Huis van het Boek), de school voor het onderwijs van jongens tussen 6 en 12 jaar, bestond in de Nieuw Testamentische tijd nog niet in alle plaatsen. Eerst na de val van Jeruzalem in 70 n.C. ontstonden overal deze lagere scholen.

Het éniige vak, dat de kinderen op school kregen, was het lezen van de Thora. Maar dat was dan ook moeilijk genoeg. Een kind worstelde, in onze ogen, met zeker vier problemen. De gebruikte taal was Hebreeuws, maar men sprak Aramees. De kinderen beschikten niet over schrijfmateriaal om te oefenen. Men kende geen klinkertekens. En de woorden waren niet van elkaar gescheiden. Wat dat betekende? Een voorbeeldje. Wat zou een basisschoolleerling maken van 'NDFR'? 'eeN DooF oor', 'iN Die euFoRie' of 'Na De FaRao'? De kans op vergissingen, en daarmee straf, was groot. Van zonsopgang tot zonsondergang met ruim veertig medepupillen op de vloer zitten zal ook geen pretje geweest zijn. Maar de Farizeese richting die deze scholing voorstond was ervan overtuigd dat dit de weg was tot het vrezen van God. "Dit is de manier om de Thora te leren: brood en zout zult gij eten, een weinig water zult gij drinken, op de grond zult gij slapen en een leven van ontbering zult gij leiden al de tijd, dat gij op de Thora zwoegt."

... of open voor de wereld

Een leerplan, dat alleen beperkt bleef tot de studie van de Thora stond de Sadduceeën tegen. Zij hadden iets geproefd van de rijkdom van de Griekse cultuur en wilden dat integreren in hun geloofsbeschouwing. Sinds de derde eeuw v.C. ontstonden overal in Palestina Griekse nederzettingen. Herodes de Grote - die we al eerder tegenkwamen - had Jeruzalem voorzien van theater, amfitheater en paarden-renbaan. Hij liet de tempelmuren volgens inzichten van de Griekse architectuur herbouwen. Al eerder had onder invloed van hogepriester Jason de Heilige Stad een gymnasium gekregen. Deze school voor 7 tot 14-jarigen sprak tot de verbeelding van velen in de priesterklasse en de aristocratie. Met name vanwege de twee

hoofdvakken: atletiek (worstelen, boksen, hardlopen, discus- en speerwerpen) en muziek (ruim opgevat met: lezen, declameren, schrijven, zingen, de lier bespelen). Alles gebeurde vanuit de overtuiging dat het karakter gevormd werd door een muzikale, literaire en lichamelijke opvoeding. Maar dit alles was volkomen vreemd aan de traditionele joodse levensstijl. Zo was de Griekse gewoonte van het naakt worstelen een gruwel in de ogen van de wetsgetrouwen. De opvoedkundige E.B. Castle verwoordt de tegenstelling: "De Jood keerde zich naar binnen, naar zijn gemeenschap en naar zijn God. De Griek stelde zich open voor alle uiterlijke en innerlijke ervaring."

Jezus' optreden?

Tot zover het voorbereidende werk, deze schets van de achtergrond. In dit klimaat van tegengestelde opvoedstijlen werd Jezus geboren en leefde Hij. Hij had oog voor de kinderen! Hij maakte hen tot eerste burgers in Gods Rijk. Wat zei de Heer verder? Daarover de volgende keer.